

Posudek vedoucího práce

**Karla Šimíková, Jazykové rysy klasické portugalštiny v současné brazilské portugalštině,
2021, 40 str.**

Studentka Karla Šimíková se ve své bakalářské práci věnuje zkoumání rysů klasické portugalštiny v současné brazilské portugalštině. K volbě tohoto tématu ji vedl její dlouhodobý zájem o problematiku vývoje jazyka a je třeba ocenit, že si studentka bakalářského programu sama zvolila téma takto náročné. Skutečnost, že si student na bakalářské úrovni zvolí téma odpovídající spíše úrovni magisterské, je však souběžně největším úskalím předkládané práce. Studentka se však této výzvy zhostila v rámci možností dobře.

Z hlediska struktury je práce rozdělena na 3 stěžejní části. V první autorka popisuje vývoj brazilské varianty portugalštiny a její postupné oddělení od portugalských kořenů. Tato kapitola danou problematiku nastiňuje velmi obecně a slouží spíše jako dokreslení historického kontextu, než že by s ní autorka dále pracovala a pokoušela se doložit, jak popsané historické události konkrétně ovlivnily vývoj brazilské portugalštiny.

Ve druhé části se pak autorka věnuje periodizaci vývoje portugalštiny a konkrétním rysům klasické portugalštiny, u kterých předpokládá, že budou nějak rezonovat i v brazilské portugalštině. Podání přehledu o vokalickém a konsonantickém systému klasické portugalštiny se autorka zhostila se ctí a daří se jí poměrně přehledně představit systém hlásek i vývojové změny, které v něm proběhly v daném období. Výběr komentovaných rysů morfosyntaktických už (i s ohledem na následně vyvozené závěry) působí mírně nahodile. Na tuto část navazuje autorka popisem vybraných rysů brazilské portugalštiny, u kterých je možné pozorovat paralely s portugalštinou klasickou. Drží se zde stejné struktury kapitol, díky čemuž je práce velmi přehledná.

V závěrečné části práce se pak autorka pokouší obě varianty portugalštiny srovnat a poukázat na to, do jaké míry se rysy klasické portugalštiny odráží v té brazilské. Nedochozí k nijak převratným závěrům, ale to se od bakalářské práce ani neočekává. Každopádně prokazuje schopnost dát předkládané informace do souvislostí, i když někdy poněkud vágních.

Obecně lze říci, že předkládaná práce je spíše přehledová. Dané jevy popisuje, aniž je nějak hlouběji analyzuje, zasazuje do širšího kontextu či se snaží dopátrat jejich původu. Nabízí však poměrně ucelený obecný přehled, který jen místy trpí přílišnou heslovitostí, povšechností či nesystematičností (např. kapitolky o členu a jeho (ne)použití v jednom konkrétním kontextu nemají zrovna velkou výpovědní hodnotu. Navíc kapitola o členu v Brazílii je obsahově zavádějící – v kontextech, které autorka uvádí jako příklady, kde se člen nepoužívá, se člen nepoužívá ani v Portugalsku.). Tato úsečnost je však do určité míry daná právě faktem, že téma není podle mého názoru příliš vhodné pro bakalářskou práci, mimo jiné i kvůli tomu, že vyžaduje obsáhlejší zpracování, než které umožňuje rozsah bakalářské práce. V důsledku toho pak některá tvrzení působí jako zjednodušující a zasloužila by si dovysvětlení a prohloubení, na které už v práci není prostor. Příkladem je třeba konec kapitoly 3. 1., str. 14 – jak Pombalovy zákony přispěly k tomu, že se brazilská portugalština

začala odlišovat od evropské? Nezačala se pomocí nich spíše etablovat jako dominantní jazyk? Obdobně zobecňující je s tímto tvrzením spojená věta, že přechod mezi klasickou a moderní portugalštinou je doprovázen i oddělením brazilské portugalštiny od té evropské a že každá z nich už se pak dále vyvíjí samostatně. Jak přesně chápe autorka toto oddělení, v zeměpisném či lingvistickém slova smyslu? Pakliže v lingvistickém, stálo by za dovysvětlení, proč se tedy jazykově začne oddělovat zrovna v tomto období a jaké odlišné rysy jsou z ní v tomto období zaznamenány. Tyto informace by autorka mohla doplnit u obhajoby.

Další drobnou slabinou práce jsou občasné nepřesné, zjednodušující a místy až matoucí formulace, které jsou někdy projevem stylistické neobratnosti, jindy svědčí spíše o ne zcela dobrém porozumění textu, ze kterého autorka vychází (mnohdy i o jeho nepřesném převodu do češtiny) či o nepochopení komentované problematiky. Příkladem může být popis (ne)existence polozavřeného A před nazálou (str. 15), nepřesný popis vývoje betacismu na portugalském území a používání termínu severohorské dialekty (?) na str. 18, tvrzení, že „Zatímco na začátku slabiky proběhla transformace sibilant z původních apikoalveolár na predorsodontály, ve finální pozici proběhla palatalizace.“, které je mírně matoucí, protože klíčovým faktorem pro transformaci výslovnosti sibilant nebyla jejich pozice ve slabice (str. 20) atd. atd. Tyto problémy lze přičíst tomu, že si autorka zvolila téma, které svou náročností překračuje vědomosti nabyté během bakalářského studia.

Z hlediska jazykového je práce psána sice s občasnou stylistickou neobratností, ale jinak bez větších chyb či překlepů. Jen občas narazíme na drobné jazykové lapsy, např. str. 9 vymknutí z vazby („Budeme se věnovat postavení členu, problematikou oslovení...“), ortografické lapsy (ex. str. 9 – „nova gramática“ místo „Nova gramática...“, str. 19 – „dialektní rys“, nedůsledné označení citací (kurzívou místo uvozovkami – str. 20), str. 20 – „vícekmítový vibranta“) a nedůslednosti v psaní fonémů (viz tabulka na str. 24).

S ohledem na výše řečené se domnívám, že předkládaná práce splňuje požadavky kladené na bakalářskou práci jak po stránce obsahové, tak po stránce formální (i když z hlediska rozsahu splňuje limit minimálního počtu stran jen velmi těsně). Opírá se o dostatečný bibliografický aparát a splňuje všechny formální náležitosti kladené na tento typ práce. Doporučuji ji tudíž k obhajobě a navrhuji ji ohodnotit známkou *velmi dobře*.

V Olomouci, 24. května 2021

Mgr. Petra Svobodová, Ph.D.